

MAYER ERZSÉBET

A változások változatai

Gondolatok HAász Ágnes elektrográfiai alkotásairól

Egy új jelenségre mindig nehéz megtalálni a kellő szót, különösen akkor, ha egy folyamat szüntelen átalakulásának megragadásáról van szó. Márpedig napjaink kihívása ez, s a jelenség megragadása szükségképpen vezet az elektronika, a számítógép lehetőségeinek felismeréséhez és alkalmazásához. A közelmúltban, a Próféta Galériában hatvankét digitális művel találkozhatott az érdeklődő művészetbarát. A kiállított anyag impozáns, a rendezés körültekintően koncepciózus volt. A Magyar Elektrográfiai Társaság (MET) tizenöt éves jubileumát ünnepelte ezzel a kiállítással (*Áramkör 5*, 2016. november 10 – december 9.). A MET a szakmai önismeret, a művészi kommunikáció és a közönséggel való kapcsolattartás lehetőségét biztosítja a kor technikai lehetőségeivel merészen élő, újító művészek számára. Hatókörük, tevékenységi területük folyamatosan nő, jelezve elismertségüket és szakmai hitelességüket.

A szervezet vezetője HAász Ágnes Munkácsy Mihály-díjas képzőművész, aki tizenöt éve irányítja, szervezi a társaság szellemi és gyakorlati életét. Néhány hónappal ezelőtt a Magyar Műhely Galériában önálló kiállítása nyílt, s ott nyerhettünk betekintést életművébe. A kiállítótér szűkösségét és tagoltságát a művésznő remekül kihasználta a művek tartalmi, technikai csoportjainak elkülönítésére. A bemutatott elektrográfiai alkotásokat szemügyre véve valami rendkívülit éreztem: a téma, a technika, az alkotói személyiség párhuzamát ritkító egységét és harmóniáját. Mondhatnám úgy is, hogy egyszerre részesültünk a *külső tájak* látványában s a *belső tájak* élményében. Ráadásul az alkotó egyéniségén keresztül képet kaphattunk napjaink digitális kifejezési formáinak alakulásáról, ha úgy tetszik, fejlődéséről is.

Hogyan tette meg ezt az utat HAász Ágnes?

Amikor a klasszikus művészeti kifejezés elveszítette egyértelműségét, akkor az olyan hagyományos eszközök, mint a kijelölt nézőpont, a festői eljárások, a tematikus elvárások is érvényüket veszítették. Hiszen az emberiség szembesült azzal, hogy semmi sem állandó, semmi sem örök, s hogy a dolgok nem azonosak az egy nézőpontból kialakított látványukkal. A befejezett és a lezárt helyett a folyamat és a nyitottság élménye foglalkoztatta a művészeket. A festő nem taneszköz, amivel elő lehet állítani a megtanult ismereteket. Az egy nézőpontot felváltotta a többnézőpontúság, az egyértelmű és határozott kontúr az elmosódottság. Az ábrázolandó téma és az egyértelműen felismerhető tárgyak helyét az absztrakció vette át, s az önállósult színek, felületek, vonalak és szerkezetek önmagukban váltak a képek történéseivé. Így az elektrográfia gyökerei az avantgárd törekvésekhez nyúlnak vissza, de amíg az avantgárd ellenművészetként vált hatékonyá destruktív, tagadó megnyilvánulásaival, addig az elektrográfia a széthullott, feldarabolt egész-részek kompozícióvá válásának lehetőségeit kutatta. Ezek a művészi megnyilvánulások együtt haladtak a tudománnyal: Einstein relativitáselméletével, Freud pszichoanalízisével, az új optikai ismeretekkel s nem utolsósorban a konstruktivitást szolgáló technikai újdonságokkal, ahogy ez utóbbit Meyer Schapiro kifejezte: „megcsinált dolog, s nem ábrázolt jelenet”.

Míg az elektrotechnika mélygyökerei az avantgárdig hatolnak, a közeli kapaszkodógyökerei a fotóművészetbe. A fotó érzékeny képrögzítő, képes váratlan és szokatlan jelenségre reagálni, képes különös nézőpontból láttatni, ami egyúttal azt is jelenti, hogy az emelkedett témát, a kiegyensúlyozott kompozíciót, a pontos ábrázolást meghaladottá tette. HAász Ágnes kezdetben a (kevés számú és csak engedéllyel használható!) fénymásolónál tapasztalta meg az esetleges és a véletlen művészetformáló szerepét. Míg a korábbi stílusok hosszasan, lassan fejlődtek ki és váltották egymást, a digitális művészet nagyon gyorsan változik. Itthon még alig futotta az időből a xerox lehetőségeinek kiaknázására, máris megjelent a számítógép gazdag alkotói funkcióival. A komputer kicsinyít és nagyít, tisztít és élénkít, részekre tagol és részeket illeszt egymás mellé, megfordítja vagy akár egymás mellé helyezi a különböző irányokból mutatott tárgyak, életjelenségek képeit, ráadásul a bentet

és a kintet is képes felcserélni. A többnézőpontúság így lett HAász Ágnes életművének szervezőereje, s így kapott helyet az esetleges és a véletlen is művészetében. Némi nyelvészeti analógiával élve úgy is fogalmazhatnánk, hogy HAász Ágnes a vizuális elemeket jelentéshordozó mini-egységekre, vagyis szavakra és szintagmákra bontja, hogy belőlük szokatlan mondategységet vagy szöveget teremtsen. Nőiesebb hangszerelésben, HAász Ágnes újabb és újabb mintázatokat sző. Legszívesebben azt mondanám, olyan, mintha Pénelopé a komputer segítségével hozna létre mindennap egy új szövetdarabot, amit este kitöröl, majd reggel újabb találékonyssággal újabb mintázatot sző. Ezen túl a sík és a tér viszonya érdekli, vagyis az, miként lehet a síkdarabokat úgy átalakítani és megszerkeszteni, hogy erőteljes mélység- és mozgásérzetet kölcsönözzenek a műnek.

HAász Ágnes Magyar Műhely Galéria-beli kiállítása a *Virtuális Land Art* címet kapta. Nem véletlen, hiszen a land art kedvelt műfaja az elektrográfiának is. Kezdetekben a művész csak elhagyta a műtermét, letette az ecsetét, és kiment a természetbe, nem foglalkozott a keret zártságával, hanem a természet meglévő elemeiből, természeti alapanyagokból a környezet tulajdonságait figyelembe véve új kompozíciót teremtett. HAász *virtuális land art*-ja a fotó síkjával dolgozik oly módon, hogy a természet térbeliségét visszalopja a műbe. Például egy erőteljes kék vonal rávetítésével, miáltal az alapkép, elveszítve eredeti realitását, részben absztrahálódik, részben pedig megváltozik az érzelmi töltete is.

A *Szigetsorozat* kilenc képből áll. A művésznő a fotó részelemeinek eltérő változataival, a megszokott helyükről való kimozdítottságukkal és új rendezettségükkel – mindezt a komputertechnikának köszönhetően – olyan ősképek felidézéséhez jutott, mint az ózonlyuk, a spirál, a fészek és az irányok. Vagyis visszajutott azokhoz az ősfarmákhoz, amelyek a mindenkori lét alapmintázatai.

A *Tájszövet* képen is szövésmintát láthatnak a nézők. A pixelekre való felbontás, az újrászövés és a rendezés segítségével olyan szövésmintát hozott létre az alkotó, amelyet keresztben és hosszában is nézhet az érdeklődő, jelezve az irányok egyenértékűségét és jelentést adó képességét.

A *Tájrendező applikációval* című munkán az alapképből függőleges szelvényes szerkezetben, szalagszerűen kivágott, eltolt, majd visszahelyezett képrészletek térben kiemelkednek a síkból. HAász ezzel az átrendezéssel a megszakított folytonosságot, vagyis az állandósult változást tudta megragadni és kifejezni virtuális tájművészetében, tájépítészetében.

Előítéletként gyakran hallhatjuk, hogy az elektrográfia a klasszikus művészethez képest kevésbé értékes. Tulajdonképpen ebben az esetben is csak eszközhasználatról van szó, a gondolat, a művészi mondanivaló az alkotóban lakozik, a kéz, az ecset, a billentyű közvetít. Tudjuk, a normatíváktól eltérni nem egyszerű dolog. A kommunikáció történetében nagy váltást jelentett a szóbeliségről az írásbeliségre, majd az írásbeliségről a nyomtatásra, végül a nyomtatásról az elektronikus információ- és ismeretközlésre való áttérés, amely természetesen érintette a művész személyes hitelességének problémáját is. Valóban, a beszédben a személy jelenléte adta a hitelt, az írásnál már csak a kézírás hordozta a személyiségjegyet, a nyomtatásnál viszont már ez is eltűnt. HAász Ágnes viszont állítja, hogy szakmai és emberi tudás nélkül nincs műalkotás, vonatkozik ez bármely csatornára, az ecsetkezelésre, jelen esetben a komputer tulajdonságaira és képességeire is. Továbbá, hogy alkotni csak személyiség képes. A szellemi szabadság csak a rendteremtés képességével érték.

HAász Ágnes alkotásai minderre feledhetetlen példát nyújtanak, mert ahogy Joseph Kádár, a mester megfogalmazta: „újat vinni a művészetbe képzőművészek számára evidencia. Ami lejárt, azzal már nem szabad foglalkozni.”

HAÁSZ ÁGNES, Sziget (Ózon), 2016

HAÁSZ ÁGNES, Sziget (Örvény), 2016

HAÁSZ ÁGNES, Sziget (Spirál), 2016

HAÁSZ ÁGNES, Sziget (Tengely), 2016

